

УДК 784.011.26.087.6:781.65(510)“195/201”
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-1-10>

Андрій ЄРБОМЕНКО,
orcid.org/0000-0002-4349-4288
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри хореографії та музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна) yeremenko.acc@gmail.com

Наталія ЄРБОМЕНКО,
orcid.org/0000-0001-6038-5940
старший викладач кафедри хореографії та музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна) migylevanatasha@gmail.com

Юрій ЧОРНИЙ,
orcid.org/0000-0002-2862-5040
доцент кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) accotobile@ukr.net

ФОРТЕПІАННЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються актуальні аспекти фортепіанного мистецтва Китаю періоду другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Зокрема, конкретизується явище «фортепіанного буму» в китайському музичному мистецтві: аналізується процес та причини його виникнення і розвитку. Фортепіанний бум, як багатокомпонентна структура, безпосередньо пов'язаний із національним менталітетом музикантів Китаю, а також із інтернаціональними впливами, що в більшості визначили стан сучасного фортепіанного мистецтва Китайської Народної Республіки. Культура країн Сходу, зокрема і Китаю, завжди привертала увагу дослідників: науковців, істориків, мистецтвознавців, культурологів. Даному пласту світового мистецтва присвячена значна кількість наукових праць, які поділені за тематикою та напрямом дослідження, на окремі групи. У матеріалах публікації зазначено персоналії китайського фортепіанного мистецтва часів другої половини ХХ – першої чверті ХХІ століття. Зокрема, конкретизовано внесок піаністів: Фу Цуна, Лю Шикуня, Ін Ченцзуня, Чень Си, Ланг Ланга, Лі Юньді, Шень Веньюя, Ван Юйцзі, Чжан Хаочена, Цзи Сюя. Виокремлені музиканти сприяли значному розвитку мистецтва гри на фортепіано у Китайській Народній Республіці. Вони своєю творчістю, а також численними перемогами на престижних міжнародних конкурсах, популяризували гру на інструменті серед своїх співвітчизників, надихаючи підростаюче покоління до опанування віртуозної техніки гри на фортепіано.

Не менш важливою була їх діяльність і з боку державного іміджу Китаю як країни, що відтепер складає гідну конкуренцію європейським піаністам. Відмітимо, що серед вітчизняних та європейських виконавців сьогодні справедливо виникає повага, щодо високого рівня віртуозної техніки китайських піаністів, а також їх філігранної манери виконання. Важливу роль у фортепіанному мистецтві Китаю ХХІ століття відіграє політика самої держави, спрямована на активний розвиток своїх музикантів. Влада країни сприяє вихованню молодих віртуозів ще на початкових етапах: більшість закладів освіти не лише у густонаселених містах, а і в маленьких містечках та провінціях, оснащені великими концертними залами із якісною акустикою та мають різноманітний інструментарій, зокрема і фортепіано та рояль.

Ключові слова: фортепіанне мистецтво, Китай, сучасність, «фортепіанний бум», жанрово-стильові особливості.

Andrii YEROMENKO,
orcid.org/0000-0002-4349-4288
Candidate of Art,
Associate Professor at the Department of Choreography and Musical Art
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenka
(Sumy, Ukraine) yeremenko.acc@gmail.com

Nataliia YEROMENKO,

orcid.org/0000-0001-6038-5940

Senior Lecturer at the Department of Choreography and Musical Art
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenka
(Sumy, Ukraine) migylevanatasha@gmail.com**Yurii CHORNYI,**

orcid.org/0000-0002-2862-5040

Associate Professor at the Department of Music Theoretical Disciplines and Instrumental Training
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) accomobile@ukr.net

PIANO ART OF CHINA OF THE SECOND HALF OF THE 20TH – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

The article examines the current aspects of Chinese piano art of the second half of the 20th – beginning of the 21st century. In particular, the phenomenon of the «piano boom» in Chinese music is specified: the process and reasons for its emergence and development are analyzed. The piano boom, as a multi-component structure, is directly related to the national mentality of Chinese musicians, as well as to international influences, which mostly determined the state of modern piano art in China. The culture of the countries of the East, in particular China, has always attracted the attention of researchers: scientists, historians, art historians, and cultural experts. A significant number of scientific works are devoted to this stratum of world art, which are divided into separate groups by subject and direction of research. The culture of the countries of the East, in particular China, has always attracted the attention of researchers: scientists, historians, art historians, and cultural experts. A significant number of scientific works are devoted to this stratum of world art, which are divided into separate groups by subject and direction of research. The materials of the publication indicate the personalities of Chinese piano art of the second half of the 20th – the first quarter of the 21st century. In particular, the contribution of pianists: Fu Cun, Liu Shikun, Yin Chengzung, Chen Xi, Lang Lang, Li Yundi, Shen Wenyu, Wang Yuji, Zhang Haochen, Zi Xu has been specified. Distinguished musicians contributed to the significant development of the art of playing the piano in the People's Republic. With their creativity, as well as numerous victories in the world's prestigious piano performance competitions, they popularized playing the instrument among their compatriots, inspiring the younger generation to master the virtuoso technique of playing the piano.

Their activities were no less important for the public image of China as a country, which from now on is a worthy competition for European pianists. It should be noted that among domestic and European performers today, there are rightly some fears about the high level of virtuoso technique of Chinese pianists, as well as their perfect and powerful playing. An important role in the piano art of China in the 21st century is played by the policy of the state itself, aimed at the active development of its musicians. The country's government promotes the education of young virtuosos even at the initial stages: most educational institutions are not only in densely populated cities, but also in small towns and provinces, equipped with large concert halls with high-quality acoustics and have a variety of instruments, including pianos and grand pianos.

Key words: piano art, China, modernity, «piano boom», genre and style features.

Постановка проблеми. Засоби масової інформації сьогодення, науково-мистецькі публікації періоду кінця ХХ – початку ХХІ століть, а також відгуки сучасних критиків все частіше акцентують увагу на розквіт фортепіанної виконавської культури на території Китаю. Увага слухачів також прикута до гри китайських піаністів як такої, що характеризується високим рівнем технічної досконалості та складності, універсальності та самобутності. Східні виконавці своєю запальною манерою інтерпретації, а також властивістю відтворювати найбільш віртуозні твори вражають поціновувачів фортепіанного мистецтва у багатьох країнах.

Яскрава, філігранна гра представників китайського фортепіанного мистецтва та перемоги на престижних міжнародних конкурсах, виступають блискучим досягненням національної фортепіан-

ної школи періоду кінця ХХ – початку ХХІ століття. Ці досягнення заклали основу «фортепіанного буму» в країні, що стало причиною активного розвитку та популяризації гри на фортепіано. Вражаючі результати кропіткої роботи китайських піаністів знайшли своє відображення у відгуках світових критиків, мистецтвознавців, науковців та журналістів. Власне саме у їх публікаціях і сформувався вислів: «фортепіанний бум», що відображає стрімкий творчий злет фортепіанних виконавців Китаю.

У зв'язку із цим, питання фортепіанного мистецтва Китаю сьогодення постає особливо актуальним для проведення науково-мистецької пошукової розвідки.

Аналіз досліджень. Культурні та мистецькі надбання Китаю, а також музична творчість його

представників сьогодні привертають увагу значної кількості світових дослідників. Сучасні вітчизняні науковці також активно вивчають широкий спектр питань, пов'язаних із фортепіанним мистецтвом КНР. Серед них значну кількість досліджень даній тематиці присвятила М. Антошко (Антошко, 2019; 2020). Її публікації висвітлюють особливості розвитку китайського фортепіанного мистецтва, характеризують систему мислення сучасного фортепіанного мистецтва у взаємозв'язку із древньою філософією народу, тощо.

Науковець Лу Цзе звертає увагу на концептосфери китайської програмної фортепіанної музики ХХ – початку ХХІ століть, відмічаючи ключові компоненти фортепіанного мистецтва Китаю: продуктивний (творчість), репродуктивний (інтерпретація) та рецептивний (сприйняття). У своїх роботах, він виокремлює провідних композиторів Піднебесної, які тривалий час збагачують національний фонд фортепіанної музики. Серед таких Лу Цзе згадує творчість сучасних мистців Дінь Шанде, Ван Лісана, Лі Інхая, Цзян Веньє, Лао Чжичена, Хе Лутіна, зокрема їх фортепіанні опуси, які стали відомими не лише в Китаї, але й в західному світі (Лу Цзе, 2017). Дослідник присвячував свої роботи темам: програмності в китайській фортепіанній музиці ХХ століття, дидактичним та філософсько-естетичним засадам китайської фортепіанної програмної музики другої половини ХХ століття (Лу Цзе 2013: 143–151; 2016: 45–55).

Мета статті – дослідити фортепіанне мистецтво Китаю зазначеного періоду.

Виклад основного матеріалу. Активний розвиток китайського фортепіанного мистецтва розпочався у другій половині ХХ століття завдяки перемогам національних виконавців на різноманітних міжнародних змаганнях. Саме цей період називають початком «фортепіанного буму» серед китайських музикантів.

У середині минулого століття китайців вразила приголомшлива перемога Фу Цуна на одному із провідних світових конкурсів – піаністів імені Ф. Шопена (м. Варшава). Три роки потому у 1958 році друга премія Першого міжнародного конкурсу ім. П.І. Чайковського була вручена Лю Шикуню. Наступний Другий міжнародний конкурс ім. П.І. Чайковського (1962 р.) відкрив світу ім'я Ін Ченцзуня, який вразивши філігранним виконанням Сонати С-dur В. Моцарта, отримав звання лауреата і другу премію. Пізніше були успішні виступи піаніста на міжнародних конкурсах імені Ф. Ліста, Ф. Шумана, Б. Сметани, а

також на конкурсі Королеви Єлизавети (李嵐清 / Лі Ланьцин, 2009: 52).

Справжній тріумф китайських піаністів настав на межі століть, починаючи із 90-х років. Продовжуючи традиції, закладені піаністами старшого покоління, юна виконавиця школи при Си Чуанській консерваторії Чень Са уже в 1989 році отримала першу премію китайського національного конкурсу. Через п'ять років Чень Са здобула перемогу на Першому міжнародному китайському конкурсі, а наступного 1995 року – посіла четверте місце на міжнародному конкурсі піаністів у англійському місті Лідс. Надалі, у 2002 році піаністка виборола перемогу на Міжнародному конкурсі імені Л. Бетховена, а у 2005 – посіла третє місце в ХІІ міжнародному конкурсі піаністів імені Вена Клайберна (Ван Юйхе: 2005: 20).

Справжнім відкриттям для мистецтва Китаю стала творчість піаніста Ланг Ланга. Музиканту властиве глибоке та самобутнє виконання творів. Пройшовши шлях вундеркінда, сьогодні він користується надзвичайним попитом як один із провідних китайських піаністів. Виконавець грав у кращих концертних залах визнаних столиць музичного мистецтва, наприклад: Лондона, Відня, Парижа, Вашингтону тощо, а його турне мало популярність на території багатьох країн.

Яскравою постаттю і відкриттям китайського фортепіанного мистецтва став Лі Юньді. На початку ХХІ століття піаніст здобув Першу премію на варшавському конкурсі ім. Ф. Шопена. Феноменальна технічна майстерність, яку систематично демонструють китайські піаністи не виступає гарантом одержання перемоги у даному заході. Необхідно не лише віртуозно володіти інструментом, а й бути істинним музикантом. У 2015 році музикант увійшов до складу журі ХVІІ міжнародного конкурсу ім. Ф. Шопена, а також став його наймолодшим учасником за всю історію проведення (Антошко, 2019: 50).

Не менш помітний представник китайського сучасного фортепіанного мистецтва Шень Веньюй має унікальну музичну пам'ять завдяки чому прославився у даній сфері мистецтва. Китайці іменують його «національним вундеркіндом», оскільки вже у восьмирічному віці музикант грав усі сонати В. Моцарта, а у тринадцять – Л. Бетховена та інші складні твори. У шістнадцятирічному віці піаніст здобув друге місце у конкурсі Королеви Єлизавети, а через 2 роки – отримав першість у конкурсі імені С. Рахманінова (Бай, 2014: 5).

Майстерність піаністки Ван Юйцзя настільки віртуозна, що про її стиль виконання знають не лише в межах країни. Візитівкою виконавства

музиканта є «Політ джмеля» М. Римського-Корсакова в аранжуванні Д. Цифри. Дивовижна техніка, надзвичайна точність у найбільш швидких пасажах, бездоганне відчуття звуку забезпечили їй успіх на багатьох концертних майданчиках світу.

До молоді генерції талановитих представників китайського фортепіанного мистецтва відносять Чжан Хаочена, який уже у віці 11 років (2001 р.) грав концертну програму із творами Ф. Шопена. При цьому юний музикант виконував усі етюди композитора із 10 та 25 опусів. Власник феноменальної музичної пам'яті у віці 15 років вивчив чотири програми до складу котрих входили складні твори менше ніж за рік (Антошко, 2019: 50).

Черговий вундеркінд КНР Цзи Сюй (1994 року народження) розпочав заняття із гри на фортепіано ще у трирічному віці. Він став фіналістом XVII міжнародного конкурсу імені Ф. Шопена.

Успіхи молодих китайських піаністів на престижних міжнародних конкурсах, їх інтенсивна концертна діяльність, високий рівень професійної майстерності викликають захоплення та зачаровують публіку. А також свідчать про високий рівень розвитку фортепіанного мистецтва Китаю, яке стрімко розвивається, починаючи із кінця XX століття.

Феноменальні досягнення китайських піаністів стали причиною об'єктивного «занепокоєння» у європейських виконавців, оскільки китайці добре відомі своїми уміннями досягати поставлених завдань, а також надзвичайною працьовитістю в обраному напрямку. Їх інтенсивна концертна діяльність, досконалість виконавської майстерності, здатність грати найбільш технічно складні програми, викликають у вітчизняних та закордонних піаністів відчуття протиріччя, оскільки досі китайці не мали переваги у даному мистецькому напрямку. Проте, сучасне фортепіанне виконавство демонструє, що китайські піаністи змогли не просто перейняти досвід європейської чи вітчизняної фортепіанних шкіл, а й створити на її основі власну виконавську школу.

Причина надзвичайної результативності сучасних піаністів КНР, а також виникнення явища «фортепіанного буму», який розпочався у другій половині XX та продовжується у XXI столітті до цього часу вивчається дослідниками. Вони стверджують, що в його основі лежать два чинники. Перший – пов'язаний із безпрецедентною потребою одержання фортепіанної освіти у китайському суспільстві, а

другий – із видатними світовими досягненнями китайських піаністів.

Китайці, дотримуючись своєї філософії життя, здавна опановують музичне мистецтво. Слідуючи поглядам Конфуція, який відмічав, що звуки є основою всього Світу і оточують людину скрізь, китайці прагнуть осягнути непросту науку фортепіанного мистецтва як таку, що є незвичною для їх культури.

Натомість обґрунтовуючи іншу причину відмітимо, що її суть простіше зрозуміти, оскільки базується вона на комерційній успішності та прагненню молодих музикантів «завоювати» світ, стати знаменитими, тощо. Триумф китайських виконавців та їх світові турне викликають бажання у молодих піаністів КНР слідувати тим же шляхом, що і їх колеги. Проте у гонці за міжнародним визнанням і успіхом, музиканти вимушено спрямовують свою увагу на педагогіку та викладання школи гри на фортепіано в межах освіти. Дослідник М.О. Антошко проаналізувавши китайське фортепіанне мистецтво XXI століття відмітила, що «Система мислення сучасного фортепіанного мистецтва побудована на древній філософії Китаю. ... Методика фортепіанної гри побудована на суворих класичних методах та національній свідомості, які викарбовувались віками. Саме Сюетанська школа та виховна система «Юеґе» стали фундаментом для розвитку китайської музичної культури» (Антошко, 2019).

Важливою передумовою розвитку фортепіанного мистецтва у сучасному Китаї стала політика, яку державне керівництво цілеспрямовано проводить у сфері розбудови культури. Вона є головною рушійною силою, що визначає загальний прогрес фортепіанного мистецтва країни, а також стала однією із причин виникнення «фортепіанного буму».

Висновки. Аналізуючи фортепіанне мистецтво Китаю періоду другої половини XX – початку XXI століття, відмічаємо значне зацікавлення грою на фортепіано серед багатьох виконавців, що в межах країни призвело до формування такого явища як «фортепіанний бум». Масові заняття на інструменті та популярність фортепіанної освіти сьогодні сприяли появі великої кількості професійних виконавців, які виборюють перші місця на престижних світових конкурсах у галузі фортепіанного мистецтва. Можна констатувати, що однією із важливих передумов прогресу фортепіанного мистецтва Китаю сьогодні є його державна політика, спрямована на досягнення першості в даному напрямку серед інших країн світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антошко М. Розвиток фортепіанного мистецтва у Китаї. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2020. 5 с.
2. Антошко М. Фортепіанне мистецтво Китаю. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). Жовтень. С. 50–52. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/10/11.pdf>
3. Бай Є. Китайська фортепіанна музика в контексті інтеграційних процесів світового музичного мистецтва. : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.03. Харків, 2014. 18 с.
4. Лу Цзе. Концептосфери китайської програмної фортепіанної музики ХХ – початку ХХІ століть.: дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.03. Львів, 2017. 187 с.
5. Лу Цзе. Типи програмності в китайській фортепіанній музиці ХХ століття. *Українська музика. Щоквартальник*. 2016. № 2 (20). С. 45–55.
6. Лу Цзе. Морально-виховна тематика китайської програмної фортепіанної музики. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка*. Львів: ТеРус, 2013. Вип. 29. С. 143–151.
7. Лу Цзе. Концептосфери китайської програмної фортепіанної музики ХХ – початку ХХІ століть. Львів, 2017. 187 с.
8. Лі Цзиной. Категорія традиції та «художній світ» сучасної фортепіанної творчості. *Музичне мистецтво і культура*. 2023. № 36. С. 85.
9. 李岚清. 李岚清. 李岚清中国近现代音乐笔谈, 北京: 高等教育出版社, 2009. 423
10. 汪毓和. 汪毓和. 中国近现代音乐史, 北京: 高等教育出版社, 2005. 377 с.

REFERENCES

1. Antoshko, M. (2020). *Rozvytok fortepiannoho mystetstva u Kytai* [Development of piano art in China]. *National Academy of Managers of Culture and Arts*. 5 s. [in Ukrainian].
2. Antoshko M. (2019). *Fortepiannne mystetstvo Kytaiu* [Piano art of China]. *Molodyi vchenyi*. № 10 (74). Zhovten. Pp. 50–52. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/10/11.pdf> [in Ukrainian].
3. Bai Ye. (2014). *Kytaiska fortepianna muzyka v konteksti intehratsiinykh protsesiv svitovoho muzychnoho mystetstva* [Chinese piano music in the context of integration processes of world music]: *avtoref. dys. ... kand. mystetstvozn.* 17.00.03. Kharkiv. 18 s. [in Ukrainian].
4. Lu Tsze (2017). *Kontseptosfery kytaiskoi prohramnoi fortepiannoi muzyky XX – pochatku XXI stolit*. [Concept spheres of Chinese program piano music of the XX and early XXI centuries]: *dys. ... kand. mystetstvozn.*: 17.00.03. Lviv. 187 s. [in Ukrainian].
5. Lu Tsze (2016). *Typy prohramnosti v kytaiskii fortepiannii muzytsi XX stolittia* [Types of programming in Chinese piano music of the 20th century]. *Ukrainian music. Quarterly*. № 2 (20). Pp. 45–55. [in Ukrainian].
6. Lu Tsze (2013). *Moralno-vykhovna tematyka kytaiskoi prohramnoi fortepiannoi muzyky* [Moral and educational themes of Chinese program piano music]. *Scientific collections of the Lviv National Academy of Music named after M. V. Lysenko*. Lvi : TeRus. Is. 29. Pp. 143–151. [in Ukrainian].
7. Lu Tse (2017). *Kontseptosfery kytaiskoi prohramnoi fortepiannoi muzyky XX – pochatku XXI stolit* [Concept sphere of Chinese piano programming music of the XX – early XXI centuries]. Lviv. 187 s. [in Ukrainian]
8. Li Tsyziui (2023). *Katehoriia tradytsii ta «khudozhnii svit» suchasnoi fortepiannoi tvorchosti* [The category of tradition and the «artistic world» of modern piano creativity]. *Musical art and culture*. № 36. Pp. 85. [in Ukrainian]
9. 李岚清. 李岚清. 李岚清中国近现代音乐笔谈, 北京: 高等教育出版社, 2009. 423 с. / Li Lantsyn (2009). *Opys suchasnoi kytaiskoi muzyky* [Description of modern Chinese music]. Beijing: Higher Education. 423 p. [in Chinese].
10. 汪毓和. 汪毓和. 中国近现代音乐史, 北京: 高等教育出版社, 2005. 377 с. / Van Yuikhe (2005). *Istoriia suchasnoi kytaiskoi muzyky* [History of modern Chinese music]. Pekin. 377 p. [in Chinese].